DÜNDAR TAŞER

Gözden geçirilmiş ilâveli ikinci baskı

Nevzat Kösoğlu

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 841
KÜLTÜR SERİSİ: 436

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-975-437-799-6

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: : 2003 Alternatif Yayınları
3. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: İmak Ofset

Baskı: İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.
Akçaburgaz Mah. 137. Sok.No: 12 Esenyurt / İstanbul /
TÜRKİYE Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

İstanbul- 2022

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İÇİNDEKİLER

Sunuş… 7

HAYATI

Türkmen Ağası 13
Mücadele Yılları- Kübitem 22
Anarşi ve Devleti Yönetenler 34
Siyaset Üslubu 40
Milli Kültür Ansiklopedisi 46
Anavatan 51
Türk'ün Yeni Zuhuru 55
Geleceğimizin Rüyası 59
Bir Gök Kuşağı 67
İnkılâplar-İhtilaller 68
Fena Fi'd-Devle… 74
Türklüğün Geleceği 78
Osmanlı 82
Osmanlıda Kardeş Katli… 88
Hukuka Bağlı Kuvvet- Türk'ün Kuvveti 90
Okumuşlar -Halk Çelişkisi 94
Türk'ün Cihangirliğine İman… 96
Millet ve Milliyetçilik 99
Büyük Devlet Hasreti 102
Batılılaşma Serencamı… 105
Toplumsal Yapı, Kölelik ve Kültürümüz 111
Ordu ve Alay Müftüleri 113
İftirakınla Efendim… 114

YAZILARINDAN SEÇMELER

Biz Kimiz 119
Halk ve Müesseseler İkiliği 122
Solcular ve Atatürk 125
Milliyetçi Hareket 128
Milliyetçi Harekette Eğitim 131
Nizama Dair 134
Dört Gazi 137
Cinnet Rüzgârı 140
Kelimecilik 143

Romantizme Dair 146
Endişemiz 149
Eş Mânâlıdır 153
Solcular ve Atatürkçülük 157
Kurtarıcı Gençlik 160
Batılılaşmak 163
Gitti Amma… 166
Kavram Kargaşalığı 171
İkileme 177
Muhbirler 178
27 Mayısın Düşündürdükleri 181
Yine Atatürkçülük 186
Tarafsızlık 189
Osmanlı Gerçeği 193
Solcular ve Atatürk 198
Kavganın Aslı 201
Gençlik 204
Hain Var 208
Çağ Dışı 211
Milliyetçi Hareket ve Kıbrıs Politikası 214
Mizah-Hiciv Yazılarından: Gelinin Macerası 221
Yarım Kalmış Son Yazısı 226

SUNUŞ

BİYOGRAFİ yazarları, bir insanın hayatında takvim zamanı ile biyografik zamanın, süre olarak çakışmadığını ve aynı değerde olmadığını söylerler. Bu yüzden de, o insanın hayatını yazarken, ona tahsis edilecek emek, sayfa miktarı ve değer, takvim zamanına göre belirlenmez. İnsan vardır ki, elli yıl sıradan biri olarak yaşar; ama sonraki iki yılı hayatına damgasını vurur ve bütün şöhretinin temeli olur. Patrona Halil sıradan yahut kalburüstü bir Osmanlı deniz subayı idi. Eğer, Osmanlı tarihinin dönüm noktalarından bir ihtilalin öncüsü olmasaydı, adı tarihe geçmeyecekti; kendisinden, yaptıklarından hiç kimse bir şey bilmeyecekti. Bu durumda, Patrona Halil'in biyografisini yazacak olanlar, asıl ağırlık ve sayfa uzunluğunu bu ayaklanmaya vermek zorundadırlar. Patrona'nın önceki hayatı, ne kadar uzun olursa olsun, o günlerin ve yüklendiği işlevin bir hazırlığı niteliğindedir. Ağırlık, ayaklanma ve sonrasını kaplayan hayatına verilecek ve tabii olarak bu bölüm diğerinden çok daha uzun olacaktır. Biyografinin ağırlığı ve kahramanın karakteristiği o ayaklanma ve sonrasıdır; mesajı ve ondan tarihe kalan da budur.

Yazmaya çalıştığım biyografiler bakımından da durum farklı değildir. Dündar Bey iyi bir asker miydi; niçin kurmay olmamıştı; kıtada neler yapmıştı? Millî Birlik Komitesi içinde ve hazırlıklarda yüklendiği sorumluluk ve işlevin boyut-

ları ne idi? Bunları da bilebildiğim kadarı ile yazacağım. Ancak, Dündar Bey, Milliyetçi Hareket ve Ülkücü Gençlik ilgileri ve o camia içindeki işlevi olmasaydı, yani, son üç beş yılını yaşamamış olsaydı, şimdi adını hiç kimsenin hatırlayamayacağı otuz sekiz kişiden (Millî Birlik Komitesi üyelerinden) biri olarak kalacaktı. Ne başarılı bir subay oluşu, ne Komite üyeliği onun adını günümüze taşımayacaktı. Onun sohbetlerini dinleyemedikten sonra, Dündar Taşer'in Dündar Bey olduğunu kim, nereden bilecekti?

Bu yüzden, Dündar Bey'in Kübitem'li yılları, onun hayatının en büyük, en işlevli ve en uzun yıllarıdır. Yazdıklarını da o yıllarda yazdı. Her yaştan insanlar için en güzel sohbetlerini o yıllarda sebil etti. Onun ülkücü gençliğe kattıklarını, ancak onu dinlemiş olanlar bilebilirler. Dündar Bey'in kalıcı olan, gelecek bütün Türk nesillerine ışık verecek fikir ve ruh dünyası o yıllarda açıldı; yazarak ve konuşarak bu ışığı zamana verdi. Biz de onu bu yüzden anıyoruz. Yazılarından seçmeler yaparken de bu ölçüleri kullandık; kalıcı olanları, tebliği gelecek nesiller için de sürecek olanları tercih ettik.

*
* *

Dündar Taşer her şeyden önce, kendi tarihimize, milletimize bakışımızdaki daralmaları, küçülmeleri, Cumhuriyetin ilk dönemleri için anlayışla karşılanabilecek sapmaları parçalayan, ufuk açan bir insandı. Osmanlıya bakarken, kardeş katli fetvasını açıklarken, Tanzimat hareketlerini değerlendirirken, daima oluşturulmuş yargıları yıkar, kalıpları parçalar, böylece daha millî düşünmemizin, daha millî görmemizin yolunu açardı.

Büyük düşünmeyen, büyük rüya görmeyen milletlerin büyük olamayacağına inandığı için, gençliği böyle büyüklüklere hazırlamaya çalışırdı. Bu büyüklükler, günümüz sıkıntıları içinde yaşayan insanlar için tam bir hayal gibi görünse de, onu dinleyenler inanırlardı. Çünkü mantığı çok sade ve açıktı; bir kere yapanlar bir kere daha yapabilirler. Biz mademki tarih içinde on altı cihan devletini kurabilmişiz, mademki, Avrupa ve Asya'nın hatta Afrika'nın hemen her yanında hâkimiyetimizi hissettirebilmişiz; bunu bir kere daha yapabiliriz. Esasen, Türk'ün yeni yükselişi Sakarya'da başlamıştır; saatin sarkacı öbür yana dönmeye başlamıştır; durdurulması mümkün değildir.

Biz bağımsızlık savaşı veren bir milletin değil, daha elli yıl öncesinde bünyesinden on dokuz devlet çıkmış bir coğrafyanın efendileriyiz; biz bir cihan devletinin kalıntısı üzerine yeni binamızı kuran cihan hâkimlerinin evlatlarıyız... Bu sözlerin hepsi doğrudur; ama bu tarih ve toplum gerçekleri ancak Dündar Taşer'in sohbetlerinde canlanıyor, insanları dirilten, enerji yükleyen güç kaynağı halini alıyordu. Prof. Osman Turan, bir milletin tarihi bilinmedikçe, yeraltında gizli madenler gibidir, o millete hiçbir yararı olmaz, derdi. Bizim tarihimizi de, Dündar Taşer'den dinlemedikçe, beklenen yararı almak mümkün olmuyordu.

Milletin büyüklüğüne, gücüne tarihî örneklerinde inanan ve kendisine güvenen insanlar toplumlarını yeni büyüklüklere taşıyabilirler. Dündar Taşer bu temeli kurmaya çalışıyordu. Erol Güngör'ün ifadesi ile, "Cami avlusunda bulunmuş bir çocuk olmadığımızı, şerefli bir aileye mensup bulunduğumuzu anlatmak istiyordu. Bir kargaşalıkta babasını kaybederek yetimhaneye konulan çocuk, dünya kadar bir mirasa dayandığını öğrenmeliydi."

Dündar Taşer, elimizin altında duran, ama fark etmediğimiz bu mirası bize anlatıyordu; ona sahip çıkma şuurunu veriyordu.

Kitabı yazarken, arkaya aldığım güzel yazıları büyük ölçüde hiç kullanmadım. Onları, okuyucunun okuyarak Dündar Taşer'le doğrudan temasını istedim. Sanırım doğru yaptım.

Tarihinin şerefine sahip çıkmak, büyümek isteyen her milletin Dündar Taşer'lere daima ihtiyacı olacaktır. Onu saygıyla ve rahmetle anıyorum.

14/01/2003

Nevzat Kösoğlu

HAYATI

Türkmen Ağası

"Orta boylu, kıvırcık kır saçlı, yüzü daima mütebessim, alnında kış ve yaz ter damlaları eksik olmayan, parlak ve canlı gözlerinde zekâ kıvılcımları tutuşan bir adam: Konuşurken gözleri yukarı doğru çevriliyor, sanki orada kendisine fikirleri ve sözleri en güzel terkipler halinde veren gizli eller var. Bir âlimin dikkati ve titizliği ile bir sanatkârın zarafetini, bir velinin ızdırabını kendine saklayıp sevgi ve şefkati başkalarına sunan diğergâmlığını, bir Türk köylüsünün karşısındakini küçülten tevazu ve mahcubiyetini, bir Osmanlı paşasının vakar ve azametini şahsında toplayabilmek için mutlaka yukarılarda bir kaynaktan ilham alıyor olmalı; çünkü bu vasıfları bir araya getirmek her faniye nasip olacak gibi değil. Nadir olarak öfkelendiği zaman gözlerini yere eğiyor; belli, sevginin yukarıdan, öfkenin aşağıdan geldiğini pek iyi anlıyor. Ailesinin küçük yaştaki fertleri dışındaki hiç kimseye küçük adıyla hitap ettiğini gören olmadı; yüzlerine karşı saygı gösterdiği insanların arkalarından da hep saygılı konuştu. Siyasî hasımlarından bir teki için bile, bir tek kaba sıfat kullanmadı. İnsanlar hakkında hüküm verme yolunu seçmedi, onları tahlil etmeye çalıştı. Kendisine tuzak kurarak yurdundan dışarı çıkaran eski kader

mutlu idi: "Dedelerimizin ihtişamının, geleceğimizin azametinin sembolü, üç hilal." diyordu. Dündar Bey 1965 seçimlerinde Gaziantep'ten milletvekili, 1968 seçimlerinde senatör ve 1969 seçimlerinde de İstanbul'dan milletvekili adayı olmuştu.

Mücadele Yılları- Kübitem

Erol Güngör, Dündar Taşer'in büyük hizmetlerinden birinin de, azgınlaşan Marksist hareketler karşısında millî hassasiyetler taşıyan gençliği toparlaması olduğunu söyler. "Tahsildeki evlatlarının bir kısmı bu terörist grupların eline düşmüş, büyük çoğunluğu ise hakaret, dayak ve silahla susturularak okuma hakkından bile mahrum bırakılmıştı. Ellerinden tutacak ve yol gösterecek kimseleri bulunmayan gençler, tıpkı müstevli bir kuvvetin ağır baskısı altında gitgide özümlenmeye başlayan, kimliğini kaybetme tehlikesiyle karşılaşan azınlıklara benziyordu."[3]

1968–71 arası Türkiye'sinin en kısa tasviri budur.

O zaman Taşer bu gençlere, sanki de bir ruh üfledi. "Eşkıyaya karşı aynı tip mücadeleye kalkanların arada ezileceklerini gördü ve eşkıyanın saldırmaya cesaret edemeyeceği bir güç kurmanın yollarını aradı. Bu işi düşünürken, tıpkı bir tarihçi, bir sosyolog, bir psikolog gibi hareket ediyor, en yakın hadise ile en uzak tarih arasındaki bağları müthiş bir zihin kudretiyle seziyor, kararlarını hep bu bilgi ve tecrübenin ışığında alıyordu.

Yapılacak ilk işin gençliği toparlamak olduğunu düşündü. Kendisi bir siyasi partinin üst düzey yöneticisi idi ama parti içinde böyle bir toparlanmayı yanlış buldu.

---

[3] E. Güngör, *Dünden-Bugünden*, İstanbul, 2007, s.122-123.

leyim, ağlamak âdetim değildir. Hattâ annemin ölümünde bile ağlamadım; ama bu çocuğun gidişi ağlattı beni."[12]

Bir şehidin uğurlanışını anlatan Erol Güngör, bu muhteşem görüntüde Taşer'in yerini belirtirken: Dündar Bey'in şahsını tanımadan, yüzlerce yıl öncesindeki 'alp' ve 'veli' tiplerini kişiliğinde birleştirdiğini görmeden, etkilerini açıklamanın mümkün olmadığını söyler:

"İlikleri donduran bir kış günü, karlar altında yüzlerce gencin, bayrağa sarılı bir tabut arkasından muntazam sıralarla yürüdüklerini gördüm. Elinde kitaplarıyla fakülte kapısından çıkarken şehit edilmiş bir arkadaşlarına karşı son görevlerini yapıyorlardı. Gözlerinde yalnız bulanık bir hüzün değil, bir ümit parıltısı okunuyordu. Başları dik, vakar içinde yürürlerken onlara baktım ve düşündüm ki, bu gençlerin pek çoğu Dündar Taşer'i görmemiştir. Hâlbuki bu vakur kalabalığın en önünde sanki o vardı. Gençler hakikatte bir şehit arkadaşlarının tabutu arkasında değil, kendilerini kutsal bir ülkü yolunda toplamış ve mayalamış olan Taşer'in gösterdiği hedeflere doğru yürüyorlardı."[13]

Anarşi ve Devleti Yönetenler

Dündar Taşer o yıllarda başlayan anarşi olayları karşısında, devleti yönetenler, kanunlara göre değil, basının söylediklerine göre hareket ettikleri için olayların önlenemediğini ve yayıldığını söylüyordu... Soğuk savaşın en kızgın zamanları yaşanıyordu. Solcu öğrenciler üniversitelerde boykot ve işgallere başladıkları zaman, güvenlik güçlerinin müdahale teşebbüsleri karşısında bütün bü-

---

[12] Hakkı Öznur; *a.g.e.*, s. 200.

[13] E. Güngör, *Dünden-Bugünden, "Tarih, Kültür ve Milliyetçilik"*, İstanbul, 2007, s.113.

bi, Dündar Beyin söylediği gibi de olmuş, Demirel hükümetlerinin devlet otoritesini kuramamaları, sonuçta 12 Mart Muhtırasına yol açmış ve Demirel hükümetten çekilerek, yerini ordunun denetiminde Nihat Erim hükümetine bırakmıştı.

Siyaset Üslubu

Dündar Taşer, aynı zamanda partici idi; seçimlerde oyunu artırmaktan başka beklentisi olmayan bir partinin yöneticilerindendi. Ancak, o günlerin mücadele ortamında, bu konumunun Dündar Bey'in siyaset anlayışını etkilediğini düşünmek doğru olmaz. Çünkü, Dündar Taşer, mukaddeslerini siyasi beklentilerine feda etmeyecek bir karaktere sahipti ve mensup olduğu parti de o günlerde siyaset yapmaktan çok bir vatan savunmasının heyecan ve tavrı içinde idi. Dışardan bakanlar bu tavrı, milliyetçi söylemler kullanarak iktidara yol aramak şeklinde değerlendirebilirler; ama, hele Dündar Bey ve genç çevresi için böyle olmadığı çok açıktı. Türk milleti ve devleti önemli bir tehdit altında idi ve onlar bu tehdide teslim olmamak için mücadele ediyorlardı. Avrupa ve Amerika için sadece bir soğuk savaş olan bu tehdit, Türkiye için, bir kaç yüz yıldır devam eden Rus tehlikesinin yeni bir ideoloji silahı ile güçlenmesi ve yakınlaşması idi. Dündar Bey ve arkadaşları o gün haklı idiler; bugün ise o haklılıkları apaçık görünüyor. Ama, o gün bunu görenler çok fazla değildi. Bu konuları yazarken üslubunun yer yer sertleşmesi, biraz da bu yüzdendi.

Dündar Taşer, milleti için hayatî olan bu mücadele içinde sürekli, birliği vurguladı ve aydınlarla halkı birliğe çağırdı. Birliğin bizatihi bir değer olduğunu biliyor ve şöyle söylüyordu: "Doğruda birlik, doğrudur. Yanlışta dahi birlik doğrudur; çünkü bizatihi birlik doğrudur." Bu

günlerde çok yankılandı: Bîtaraf olan bertaraf olur. Aşırı uçlar çatışıyor edebiyatı daha uzun yıllar devam etti; devleti korumak, kollamakla görevli olanlar, iyi ile kötü, ilaçla mikrop ve hain ile kahraman arasında tarafsız kalarak günlerini geçirdiler.[33] Onlara göre, "Katil ile maktul, hırsız ile mağdur, eşkıya ile yolcu, komünist ile milliyetçi" birdir.[34] Hâlbuki bu ikisi arasında kesin neticeli bir savaş vardı ve tarafsızım diyenlerin akıbeti, Dündar Beye göre, galip gelen tarafın tutumuna bağlı idi.[35] Dündar Bey, bir başka yazısında hükümet edenlerin bu tutumunu, "akıldan, fikirden, mantıktan yürekten korkmak" olarak niteler.[36]

Milli Kültür Ansiklopedisi

Dündar Taşer sürekli okuyan birisi. Olağanüstü bir hafızası var; klasik Türk musikisi ve divan edebiyatı açısından çok zengin. Eşi Asuman Hanım, Fuzulî'yi, Galib'i ve *Mesnevî*'yi ezberden okuduğunu söyler. "Fuzulî'yi, Şeyh Galib'i, Bâki'yi, *Babürname*'yi, *Mesnevî*'yi ezbere bilmek, O'nun milliyetçilik anlayışının bir parçası gibiydi. Karcığar'ı, Bestenigâr'ı terennüm de öyle. Namık Kemal'i Mehmet Emin'i, Yahya Kemal'i, özellikle bu gibilerin vatan şiirlerini, millet aşklarını tekrar etmenin hazzı her zaman Dündar'ı heyecanlandırmıştır."[37]

Asuman Hanım, evlendikleri yıl, Ankara'ya tayinleri çıktığında, "Çok eşyam var, çok eşyam var." deyip duran

---

[33] D. Taşer, *Mesele*, s. 177.
[34] D. Taşer, *Mesele*, s. 166.
[35] D. Taşer, *Mesele*, s. 230.
[36] D. Taşer, Mesele, s. 476.
[37] *Ölümünün 27. Yılında Dündar Taşer'e Armağan*, Ankara 1998, s. 36.

gençliğine sağlam ve sıhhatli bir Osmanlı perspektifi bıraktı…

Anavatan

Asuman Hanım, "Dündar'ın vatandan anladığı da farklıydı. Dünyada Türk'ün bulunduğu her toprak parçası Dündar için vatandı. Kerkük'ü, Tebriz'i, Üsküp'ü, Bahçesaray'ı, en az Gaziantep'i sevdiği kadar sevdiğinden eminim."[41] diyor. Asuman Hanım'ın sözünü ettiği yerler bizim tarihî ve kültürel vatan topraklarımızdır. Tarihin böyle içinde yaşayan, tarihi içinde yaşatan Dündar Bey için, o tarihin yaşandığı coğrafyanın da ne ölçüde canlı ve sevgili olduğunu anlamak zor değildir. Onun ilgi çekiciliği, bu toprakları sanki hiç daüssıla çekmemiş gibi sevmesi idi; kaybolmamış bir vatan parçası gibi, en azından bir gün mutlaka kazanılacak vatan parçaları gibi sevmesi idi.

Prof. Erol Güngör, Dündar Beyin vatan fikrini ve tarihe bakışımızın çarpıtılışını, Taşer'in ağzından şöyle anlatır:

"Benim neslimden olanlar İmparatorluğumuzu haritada, yani kâğıt üzerinde gördüler. Devletimiz bize göre bir coğrafya parçasından ibaretti, ama bu büyük coğrafya bile kitap sahifesine çizildiği zaman âdeta avuç içi kadar ufak görünüyordu. Zaman idraki kendi çocukluk çağı, mekân idraki de içinde yaşadığı kasaba hudutları içinde kalmış olan genç bir insan elbetteki, dünyanın yarısını kucaklayan bir tarih vakıasını kavrayamazdı. Biz dağılan devletimizden elde kalan toprakları da haritada gördük, ama bu harita aynı ebatta kâğıtlara çizildiği için en az imparatorluğumuz kadar yer kaplıyor, hatta teferruatlı olması yüzünden bize daha büyük gibi geliyordu.

---

[41] *a.g.e.*, s. 35.

Bir Gök Kuşağı*

Ziya Nur O'nu, "Sade ve açık millî renklerle halelenen" bir gökkuşağına benzetmişti. Gerçekten de, onun zihninde her şey millîleşir yahut sadece millî olan renkler yansırdı. Onun düşünce dünyasına girdiğimizde bu renkleri daha yakından göreceğiz.

Dündar Taşer, ülkemizde nizamın, hayatın her alanında; trafikten siyasete kadar bozulmasını, yanlış batılılaşma gayretlerimize bağlar:

"Bize öyle geliyor ki, batılılaşmaya giriştiğimiz günden beri bu noktada bir açmaza düşmüşüzdür. Ve bunda ısrar da etmekteyiz. Batının üstünlüğünü onların kanunlarında, içtimaî kıymet hükümlerinde sanmak ve onları olduğu gibi tercüme ve ithal etmekle aynı seviyeye geleceğimize inanmak hatası işlenmiştir. Onların hayatına uygun gelen unsurlar bize ters geldi. İthal ettiğimiz nizam bizim mazimize aykırı olduğu için kanunlarımız, örf ve âdetlerimizle çatıştı ve bu çatışmadan mevcut yıkıntı doğdu. İnandığımız değerlerle, uyguladığımız değerlerin zıddiyeti, içinde bulunduğumuz anarşi(fetret)nin sebebidir."

Dündar Bey, demokrasi denememizin bu düzensizliği artırdığını ilave eder.[56]

"Batılılaşma" isimli yazısında, düşünmekten kaçan aydınlarımızı şöyle sarsar:

---

* Dündar Taşer'in düşünce dünyasını yazarken, Ziya Nur'un, *Dündar Taşer'in Büyük Türkiyesi* isimli eserini esas aldık. Bu eser Dündar Bey'in sohbetlerinde, Sayın Ziya Nur beyefendinin tuttuğu notlardan oluşmuştur. Bu kısımda kaynağı belirtilmeyen tırnak içi metinler bu eserden alınmıştır. Dündar Bey'in, bu konularla ilgili yazılarını ise burada işlemedik; okuyucu "seçmeler" kısmında okuyabilecektir.

[56] D. Taşer, *Mesele*, s. 76.

millet olmamız, "istikbale ümitle bakmamızı gerektirmektedir."

Fena Fi'd-Devle...

Ziya Nur, Dündar Taşer'in düşünce ve idrakindeki sağlamlığın, sürekli tarihî verilere objektif olarak dayanabilmesinden geldiğini, günlük olayları tarihî kaynaklarına bağlayarak, gelecek hakkında hükümlere ulaştığını, bu yüzden de çok uzak görüşlü bir insan olduğunu söyler. O'nu "fena fi'd-devlet ve millet" olarak niteler. "Evet, devlet ve millet mefhumlarında erimiş; bunlardaki büyük ölçü ve sırlara ermiş bir adam: Bir devlet ve millet velisi!"

Cevdet Paşa'nın "Köprülüler" için kullandığı bu tabiri Ziya Nur söyleyince, Dündar Bey'in çok hoşuna gitmiş ve hemen sahiplenmiş. Fuat Paşa'nın bir gün Ali Paşa'ya, "Sizin yanınızda Köprülü paşalar nedir?" diye dalkavukluk edince Cevdet Paşa dayanamaz ve şunları söyler:

"Köprülü fena fi'd-devle olmuş bir adamdı. Bütün düşüncesini, gayretini, beli bükülmüş olan devleti ayağa kaldırmaya hasretti; başardı da. Şimdi de böyle fedakâr bir vezir olsa, bu devleti diriltip, yeniden hayata kavuşturur. Siz ondan daha bilgilisiniz. Lakin bahçe tanzim etmek, yakınlarınızı kayırmak gibi işlerle meşgulsünüz."

Ziya Nur, şöyle anlatıyor: "Çok süratli çalışan muhakeme mekanizmasının imal ettiği fikirleri en güzel kelime ve cümle kalıplarına dökmek için, gözlerini sabit bir noktaya dikerek konuşmaya başlamıştı. Düşünerek konuşurken daima böyle yapar; ya sigaradan bir nefes çekerek, geçici ve mütefekkirane bir eda ile üfler veya masaya iki dirseğini koyarak öne eğilir; ellerini çene hizasında tutarak, mütefekkiresinin imal ettiği fikirleri yakalamak

kavim olarak, tarih bakımından söyleyecek sözümüz ve yapacak işimiz vardır."

Osmanlı

Cemil Meriç onun kitabı (*Mesele*) hakkındaki yazısına şöyle başlar: "Taşer coşkun bir zekâydı. Fetihten fethe koşan akıncı bir zekâ. ....yazarın teklifleri mülevves bir topraktan yükselen ulu bir çınar. …Karşınızda bir kitap değil bir insan var; bir insan, yani bir şuur. Tarihin derinliklerinden kopup gelen bu sesin layık olduğu yankıyı uyandırmaması ne kadar hazin! Ne ikbal sarhoş etmiş Taşer'i, ne bozgun yeise düşürmüş. Feleğin "germ ü serd"ine vakur bir tebessümle bakmasını bilen yalçın bir irade. Bu yiğit mücahidin de Koçi Bey, Sarı Mehmet Paşa ve Cevdet Paşa gibi tek kaygusu var: Devlet-i ebed müddet'in Devlet-i ebed müddet olması.[59]

Onun sohbetlerinde az veya çok bulunmuş olan herkes Cemil Meriç'in haykırışına yüreğini koyarak katılır: "…..Ecdadımızı inkâr ediyoruz; ecdadımızı yani Osmanlıyı. Biricik düşmanımız Türk-İslam medeniyeti. Sesimi Taşer'in sesiyle gürleştirerek haykırıyorum: Tarihte tek mucize vardır: Osmanlı mucizesi. Türk kanıyla İslam dininin kaynaşmasından doğan bir mucize!"[60]

Taşer, Türk tarihindeki bütün devletlerin, sanki de Osmanlı'yı vücuda getirmek için yapılan tecrübeler olduğunu söyler. "Türk'ün devlet kuruculukta verdiği en büyük eser, en ahenkli yapı Osmanlıdır." Osmanlıyı, tarihin kaydettiği en kudretli, en âdil ve en azametli varlık olarak niteler.

---

[59] Cemil Meriç, *Mağaradakiler*, İstanbul-1980, s. 302.
[60] Cemil Meriç, *a.g.e.*, s.307.